

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek

N^{ro}. 39.

2. Kwietnia 1824.

Wiadomości krajowe.

— Z Wiednia d. 24. Marca. —

C. K. zjednoczona nadworna Kancelaryja raczyła przez wzgląd na dobre postępy dotychczasowego Wadowickiego drugiego Cyrkularnego Kommissarza Karola Grossa de Rosenberg mianować Cyrkularnym Kommissarzem pierwszej klasy; na jego miejsce został Szymon Dunajewski Stanisławowski trzeci Cyrkularny Kommissarz drugim, a na miejsce tego ostatniego Galicyjski gubernialny Konceptista Jan Schilder Cyrkularnym Kommissarzem trzeciej klasy.

Wiadomości zagraniczne.

Hiszpania.

Gazeta Madrycka z d. 2go Marca umieszcza uchwałę JKMości zwołującej prowincjonalne Stany Królestwa Nawarry, pod nazwiskiem Kortezów, którego to przywileju używa Królestwo Nawarry, od czasu jego połączenia z Kastylią i Leonem. Naradzać się mają nad środkami zagładzenia strat, poniesionych w ostatniej rewolucyi, a dobrowolnemi daninami zastosowanemi do możności ich kraju, niesć będą pomoc wyniszczonemu z pieniędzy Rządowi. Inną uchwałą uznaje Król rzetelność i wierność Baskyjskich prowincyy, potwierdza ich przywileje, ale oraz nakłada na nie roczny podatek 3 millionów realów, który przez trzy lub cztery lat dawać mają pod pozorem darunka. Deputacyje prowincjonalne zwołane zostały dla rozdzielenia tego podatku sposobem zwycajnym.

Podług listu z Perpignan z d. 1go Marca Margrabia Campo-Sagrado obiał dowództwo Katalonii po Baronie d'Éroles. Oczekiwano go w Barcelonie.

Podług doniesień z Badajoz z d. 18go Lutego (wziętych z gazety Echo du Midi) Jenerał Kapitan Prowincyi Estremadury Don Gregorio Laguna uwięzić kazał na rozkaz Króla Jenerała Porucznika Margrabiego de Casteldorius, Granda Hiszpańskiego pierwszej klasy i Królewskiego Szambelana. Pod ścisłą

strażą zaprowadzono go do sali zbrojowni, a zwłaszcza do tej samej, w której podczas konstytucyjnego Rządu siedział Jenerał Kapitan Laguna. Z Margrabią de Casteldorius postępują sobie wszelako ze wszelkimi względami przyzwoitemi jego wysokiemu urodzeniu i godności. Podają za przyczynę jego niełaski, że pierwszy pokazał się u dworu w narodowym mundurze (zaprowadzonym pod Rządem Stanów). Król będąc tym rozgniewany dał mu do zrozumienia, że wykroczył przeciw zwyczajowi i że powinien był nosić ubiór Szambelana. Margrabia odpowiedział na to: że ubiór narodowy więcej jak każdy inny czyni zaszczytu, poczem miał sobie nuć pieśń *Tragala*. Cożkolwiek być w skutku przełożen Francuzkiego dowodcy artyleryi w Badajoz, żądającego ażeby zbrojownia przywróconą została do właściwego iey stanu, więźnia w innem osadzono miejscu. Hrabia Montijo inny Grand Hiszpanii wygnany do Badajoz, leży chory rażony będąc *apoplexyją*.

Wielka Brytania i Irlandya.

Następująca jest treść Noty P. Canning posłaney d. 3ogo Styoznia r. b. do Sir William A'Courta:

Ner. III.

Biuro spraw zagranicznych.

Styczeń d. 30. 1824.

Mości Paniel Goniec Latchford przywiózł mi d. 14go b. m. depesze WMPana, do których dołączony był odpis urzędowej Noty wydanej od Hrabiego Ofalia pod d. 26tym Grudnia r. z. do W Pana i odpis rozporządzeń danych na rozkaz Króla Jmci Katolickiego Póśłowi Jego w Paryżu i pełnomocnym Jego Ministrom na dworach Wiedeńskim i Petersbarskim.

Przełożywszy papiery te Królowi, odebrałem rozkaz od JKMości zlecić W Panu, ażebyś na nie następującą dał odpowiedz:

Zamiarem Hiszpańskiej instrukcyi jest: Mocarstwa z Królem Jmcią Katolickim sprzymierzone zaprosić na obrady do Paryża, ażeby ich pełnomocnicy wspólnie z pełnomocnikami

Króla Jmci Katolickiego pomagali Hiszpanii do załatwienia sprawy zbuntowanych iey Amerykańskich krain. »

»Odzyskanie panowania Hiszpanii nad iey dawnymi osadami podano wyraźnie w wspomnioney instrukcyi za cel obmyślonych narad; a chociaż nie wyrzeczono dostatecznie, że na obrady zaproszone Mocarstwa używać będą przemocy dla osiągnięcia tego zamiaru, lecz i nie zaprzeczano temu.«

»Ponieważ zaproszenie umieszczone w wspomnionych instrukcyiach nie bezpośrednio tyczę się Angielskiego Rządu, byłoby rzeczą niepotrzebną nad słowami tego zaproszenia czynić uwagi, gdzie »o ostatnich wypadkach na półwyspie« mówiono, iako o takich »które utworowały drogę do pożądanego współdziałania.«

Rząd Angielski nie może żadną miarą przystać na wezwanie, pochodzące z układow, do których woale nie należał. Wszakże wezwanie było nie potrzebne. Mimo zmiany spraw wewnętrznych Hiszpanii Król Jegomość nieodmienił życzenia, widzieć nkończonemi nieszczęścia wynikię z ciągłej walki między Hiszpaniã i Hiszpańskimi osadami, ani chęci przykładania się do tego nkończenia.«

»Od roku 1810, gdy starano się o pośrednictwo Króla Jegomości celem pojednania Hiszpanii z iey osadami — (własnie kiedy w nich co tylko rozruchy wybuchły) — o pośrednictwo, na które Angliia przystała, aż do roku 1818, w którym sprawa ta postęпами i zawiaknieniem wypadków w Ameryce utrudzona sprzymierzonym Mocarstwom zgromadzonym na Kongres w Akwisgranie przełożoną była do rozwiązania; wreszcie od roku 1818 aż do dnia dzisiejszego, zawsze Król Jegomość gotów był wdawać się po przyjacielsku za Hiszpaniã, iednakże z ograniczeniem i pod warunkami, które każda razã bez ogródki bywały przekładane. Angliia, to pośrednicze Mocarstwo, obostrzała sobie zawsze temi ograniczeniami, że nie będzie używała przeciw osadom ani przemocy ani groźby, i podawała za warunek, ażeby Hiszpaniia przed wszystkim wyrażała się każdego czasu sposobem pewnym i zrozumiałym i ażeby ze swoiey strony rzekła się systematu, iako nie zgadzającego się z nowemi związkami zawartemi między Amerykańskimi prowincyiami i innemi krainami.«

»Na niczém skończone obrady w Akwisgranie byłyby odstraszyły Rząd Angielski od powtórnego należenia do obrad, gdzie miano umawiać się nad sprawã pośrednictwa między Hiszpaniã i Amerykańskimi prowincyiami, chociażby nawet, okoliczności ponieład te same

były. Atoli wypadki w ostatnich pięciu latach z taką szybkością następujące po sobie, nie tylko w obopolném położeniu, w którym Hiszpaniia znaydowała się ku iey Amerykańskiemu prowincyiom, i w którym znayduio się teraz, ale i w wewnętrznym stanie samychże prowincyoy tak wielką sprawiły odmianę, że nadaremnie żądalibyśmy, ażeby iakie pośrednictwo udać się mogło, ieżeliby ugruntowane nie było na posiadzie niepodległości.«

»To jest najlepszym dowodem ile Rząd Angielski sprzyia Hiszpanii, że otwarcie wynurza zdanie swoje o postępowaniu, które JKMOść radzi ze swoiey strony, i że z równą otwartościã odpowiada na uczynione w rozporządzeniach P. Ofalii zapytanie, iakiey własności i osnowy są związki tego Rządu z Ameryką Hiszpańską.«

»Na to zapytanie bez zastanowienia się odpowiedzieć można. Poddani JKMOści iuż od lat wielu mają związki i stosunki handlowe, że wszystkimi Amerykańskimi prowincyiami odłączonemi od Hiszpanii.«

»Związki te handlowe zawarto pierwotnie za zezwoleniem Hiszpańskiego Rządu. Do takiego doszły stan, że dla onych bezpośredniey obrony potrzeba było do różnych portów i miast południowey Ameryki wysłać Konzulów — zamiar zwlekany długo przez wzgląd na Hiszpaniã, lecz wykonany nakoniec nie bez wyraźnego i w sam czas ieszcze Rządowi Hiszpańskiemu postanegob uwiadomienia.«

»Co zaś do dalszych środków JKMOść tycających się uznania faktycznych Rządów Ameryki, postanowienie o tem (iãk Hiszpanii i innym Mocarstwom donosiliśmy iuż po kilkakrotnie) zależeć będzie od różnych okoliczności, a między innemi i od doniesień, których Rząd Angielski spodziewa się teraz o niniejszym stanie rzeczy w różnych Amerykańskich prowincyiach.«

»Rządowi W. Brytanii iasnã zdaie się to być rzeczą, że gdyby tak wielka część ziemi iãk Ameryka południowa dłużej ieszcze nie miała uznany sobie polityczney swoiey eksystencyi, albo pewnych politycznych związków z Rządami Europy, skutki takiego stanu rzeczy nie tylko byłyby nieprzyjemne dla owych Rządów, ale i szkodliwe wszystkim Europejskim Narodom.«

»Z tychto powodów, ale nie z zamiaru samolubney polityki zdaniem iest Rządu W. Brytanii, że uznanie tych państw nowych które oddzielny swój byt polityczny istotnie ugruntowały, dłużej zwlekane być nie powinno.«

»Nie jest chęcią Rządu Angielskiego uprzedzać Hiszpaniią uznaniem Państw Amerykańskich. Przeciwnie życzy on sobie w każdym względzie, ażeby Król Jmci Katolicki pierwszy z pomiędzy Mocarstw Europejskich w tém uznaniu utorował nam drogę, i ażeby pierwszy mógł z niego korzystać. Rząd Madrycki nie powinien o tém zapominać, że zamiar Króla Angielskiego nie będzie do pewnego czasu podlegał woli Króla Jmci Katolickiego i że po upływie kilku miesięcy, szczerą chęć Angielskiego Rządu dania pierwszeństwa Hiszpanii w uznaniu Osad, ulegnie rozmaitym względom, tyczącym się nie tylko istotnych korzyści podanych Króla Angielskiego, ale i stosunków tak starego jak i nowego świata.«

»Gdyby Hiszpania korzystać chciała ze sposobności dotąd będącej w ięj mocy, Anglii na żądanie Dworu Madryckiego chętnie pomagałaby ięj do układów, jeżeli te ugruntowane byłyby na tęg iedynęj zasadzie, która zastosowana być może. Bez żadnej niechęci oczekiwalaby końca układów opartych na wspomnionęj zasadzie, a za pomocą których kraj macierzysty zapewnioneby miał większe od innych Narodów handlowe korzyści.«

»Dla siebie nie żąda W. Brytania żadnych wyłącznych przywilejów handlowych, żadnego nienawistnego pierwszeństwa, ale tylko dla wszystkich równęj handlowęj wolności.«

»Gdyby Hiszpania od swoich widoków odstąpić nie chciała, nie można czego innego spodziewać się po W. Brytanii, jak że tylko w sprawie tęg właściwą pójdzie drogą, o czém jednakoż swojego czasu nie omieszka zawiadomić Hiszpanią.«

»To, co tu powiedziano, nie powinno żadną miarą zadziwiać Hiszpańskiego Rządu.«

»W depezbach moich z d. 31. Marca 1823 do Sir Karola Stuart, udzielonych Rządowi Hiszpańskiemu wszakże powiedziałem wyraźnie: że czas i okoliczności wypadków rozstrzygły co do istoty sprawę odłączenia Osad od kraju macierzystego, iednakże zupełne tychże uznanie może być przyspieszone lub opóźnione różnemi zewnętrznemi okolicznościami, albo postępani Państw pojedynczych unieję, albo więcęg pomyslnemi ze względu na regularną i stałą formę Rządu.«

»Ta sama zasada powtórzoną została i późnięj, naprzód w wynurzeniach posłanych Francyi, a potém innym Mocarstwom*) i Hiszpa-

nii**) z tym zwłaszcza wyraźnym dodatkiem, że w obu (teraz szczęśliwym sposobem niepodobnych do prawdy) przypadkach — w przypadku, gdyby Hiszpania ze swoięj strony wznowiała zadawniony zakaz handlu z krajami, któremi istotnie nie włada, albo w przypadku, gdyby użyła obcey pomocy ku odzyskaniu władzy oręza panowania swoiego w owych krajach natenczas niezawodnie uznałby Król Jmc nowe Państwa południowęj Ameryki.«

»Ponieważ W Panu w ten sposób ku wiadomości Dworu Madryckiego przełożone zostało dobrze rozważone zdanie Angielskiego Rządu, tyczące się sprawy Amerykańskięj, względem której Hiszpania od Sprzymierzeńców swoich zasięgnęć chciała rady, przeto Gabinet Angielski nie potrzebuje wchodzić inż w żadne obrady, dla wyrzeczenia zasad swoich powtórnie, wtędy nawet, gdyby podług trzęści rozporządzeń P. Ofalii jasno okazało się, że zaproszenie na obrady Paryskie tyczyło się także w samęj istocie i W. Brytanii.«

»Wszystkie zaproszone Mocarstwa bez wyjątku, nie tylko, że o każdym kroku W. Brytanii uwiadomione były, lecz i o zasadach, które względem tego przedmiotu przyjęła W. Brytania — przeto i niniejsze depesze wszystkim tym Mocarstwom udzielone zostaną. Gdyby Mocarstwa te, każde z osobna, takie samo, co i Anglii, uczyniły postanowienie, zgadzając się wyraz ich wspólnych zasad nie mało w oczach Hiszpanii powinien mieć wartości i jak naturalnie uczuciom ięj powinien być przyjemnięjszęg, niżeli, gdyby ta zgodność zasad, jako skutek obrad pięciu Mocarstw miała na sobie pozor umówionego przepisu (*Dictation*).«

»Jeżeli (jak się nam zdaie niestęty) Sprzymierzeni, albo który z nich innego byłiby zdania, nie należąc do obrad unikniemy przynajmniej nieprzyjemnych sporów, po których iednakże nie zmienilibysmy naszego zdania: unikniemy pozorowi tajemnicy mogącey obudzić zawiść innych stronnictw i przyczynię się do zniesienia wszelkięj zwłoki, na jaką zaledwo niniejszy stan sprawy tęg zezwolić może.«

»Tymczasom roztrząsnięj wszystkich naszych uznać i naszego postępowania w tęg ważnęj sprawie, uwolni nas od zarzutu, żeśmy Hiszpanii nie chcieli dać przyjacielskięj ra-

*) Austrii, Rosyi, Prussom, Portugalii, Niderlandom i Zjednoczonym Stanom Ameryki północnęj.

**) Mowa tu o pamiętniku obrad między P. Canningiem i Xiążęciem Polignac z d. 9. Października 1823 Ner. I.

dy i nikt nie posądzi nas o zamiar oszukania Hiszpanii, lub świata.^c

»Jestem i t. d.^c

(podp.) »Jerzy Canning.^c

Gazeta: *Cambridge - Chronicle*, donosi następującemi słowy o śmierci sławnego Angielskiego podróżnika, P. Bowdicha, chcącego zgłębić środek Afryki: »Z najgłębszym żalem donosimy naszym czytelnikom o śmierci P. Bowdicha, który umarł upłynionego Stycznia. Odprawiając koczło rzeki Gambia badania we dni podczas nieznosnych upałów, a w nocy czyniąc astronomiczne uwagi zajął się mocno i zapadł na epidemiczną gorączkę. Mocna jego natura i wiek młody sprawiły, że po kilkakrotnie miał się już lepię, jednakże jego niecierpliwosć z przerwania badań znowu sięgnęła na niego gorączkę, na którą po przykrych boleściach umarł d. 10. Stycznia pomnażając ofiary próżnych usiłowań zgłębienia wewnętrznej Afryki. Wdowę i troje dzieci zostawił w ubogim stanie. Małżonka jego towarzyszyła mu do Afryki, z największą gorliwością i uniesieniem pomagała mu w wykonaniu jego planów i badań posiadając talenta wybornej rysowniczkii i umiętnosć wielu gałęzi historyi naturalnej. P. Bowdich przed podróżami swoimi przygotowywał się w Geologii i Astronomii, a mało jest podróżujących czasów nowszych, którzyby jak on z tyłu nagromadzonemi zapasami nauk opuszczali kraj swój, dla czynienia potrzeb z taką obiętością i skuratnością przedsiębranych, a zatem tyle korzystnych dla literatury.

Na odbytem dnia 4. Marca powszechnem zgromadzeniu właścicieliów akcyi Angielsko-Wschodnio-Indyjskiej Kompanii uchwalono na wniosek Prezydenta, ażeby głównym Dyrektorem Kompanii przełożone zostało całe listowanie i wszystkie w archiwach znajdujące się papiery należące do czasu urzędowania Margrabiego Hastings, jako głównego Gubernatora Wschodnich Indyj, z których osądzą Dyktorowie, czyli będzie rzeczą przyzwoitą nadanie się nad daniem nagrody Margrabiemu, względem której jeden z Członków uczynił podanie.

Jeden z nappierwszych kapitalistów starego miasta Londynu (*City*) oświadczył d. 4. Marca w giełdzie, że zezwala na zmniejszenie prowizyi ze 4 na pół czwarta w Summie 390,000 fun: szter. To samo d. 5go wsp. m.

uczynił P. Rothschild w Summie 360,000 fun: szter.

Zmarłéy Xiężniczce Karolinie, małżonce Leopolda, Xiążęcia Sasko-Koburgskiego, postawiony będzie pomnik w Windsorze.

Dnia 8go Marca przybyły do Admiralicyi depeze Wice-Admirala Sir Harry Neale datowane z pod Algieru dnia 25go Lutego, w których Wice-Admiral donosi, że blokował ściśle port Algierski, w którym, jak wnioskują, zgromadzona ma być cała Algierska siła zbrojna. Chociaż widziemy jasno z rozpoczętych kroków nieprzyjacielskich, że Dey nie chciał przystać na przełożone mu warunki, jednak obaczywszy flotę Angielskiego Admirala rozkazał z wielą Europejczykami znajdującymi się w jego mocy i dotychczas za niewolników uważanymi, obchodzić się, jak z jeńcami wojennymi.

Francya.

Wiadomości z Departamentów głoszą o samych royalistycznych wyborach.

Dziennik Rozpraw zaprzecza wieści ogłoszonéy przez inne Gazety, że zagaśnienie Izby z d. 7. Kwietnia na czas dalszy odwołane zostanie, zapewnia i owszém, że stósownie do Królewskiego wyroku z d. 25. Grudnia Izba ma być zagaśniona d. 23. Marca.

Król Sardyński dał Wicebrabiemu de Chateaubriand order Annunoiady, Hrabiemu Bourmont kameryzowaną tabakierę, a inne ordery wielu Jeneratom i Oficerom od wojska Hiszpańskiego.

B. Legrain, odpowiedzialny redaktor Gońca Paryzkiego, którego Sąd w Dijon skazał na zapłcenie kary 3,000 franków, i na 3miesięczne więzienie, uwolniony został d. 28. Lutego. Odpowiedzialny wydawca Konstytucyoniasty osądzony na taką samą karę, umarł zaraz w pierwszym miesiącu więzienia.

Uważano, że ze sześciu tysięcy ulio, z których Paryż się składa, więcej, jak 5,000 mają nic nie znaczące nazwiska; 300 nazwano podług zdobytych i wygranych bitew; 60 podług nazwisk sławnych wodzów; a 410 podług finansistów.

Włochy.

Donoszą z Włoch, że Dóm Bourbonów nową poniósł stratę w śmierci Xiężnóy Łuńskiej (byłéy Królowéy Etruryi) Maryi, Ludwiki, Jozefiny.) Urodziła się d. 6. Lipca 1782 i była wdową od r. 1803.